

II. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Γενικά

Ο τομέας της αγροτικής οικονομίας αποτελείται από τρεις κλάδους: τη γεωργία, τα δάση και την αλιεία. Η γεωργία είναι ο πιο βασικός κλάδος του αγροτικού τομέα. Η γεωργική παραγωγή αποτελεί περίπου το 95% του συνόλου της αγροτικής παραγωγής, ενώ η δασική και αλιευτική παραγωγή το υπόλοιπο 5%. Η σπουδαιότητα κατά συνέπεια του κλάδου της αλιείας και των δασών, από άποψη παραγωγής στο σύνολο της αγροτικής παραγωγής, είναι πάρα πολύ μικρή σε σύγκριση με την αντίστοιχη της γεωργίας. Γι' αυτό στην τριτοβάθμια που ακολουθεί θα ασχοληθούμε μόνο με τον κλάδο της γεωργίας, που καλύπτει σχεδόν το σύνολο της αγροτικής παραγωγής.

2. Η θέση του αγροτικού τομέα στην ελληνική οικονομία

Η ελληνική οικονομία στο σημερινό στάδιο ανάπτυξης της δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε καθαρά γεωργική, αλλά ούτε και καθαρά βιομηχανική. Από το 1960 και μετά, έχει περάσει το στάδιο της υπανάπτυξης και σήμερα βρίσκεται στο στάδιο της αναπτυσσόμενης οικονομίας που προχωρεί στην ολοκλήρωση της καπιταλιστικής της ανάπτυξης. Σ' αυτή τη διαδικασία καπιταλιστικής ανάπτυξης, ο τομέας της αγροτικής οικονομίας χάνει προοδευτικά σε αποτελεσματικότητα, όσο προχωρεί η ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα.

Στά πλαίσια, αυτά παρατηρούμε ότι στα 1950, ο αγροτικός (κυρίως η γεωργία) τομέας συμμετείχε με 32% στο άκαθαρο στο εγχώριο προϊόν ενώ η βιομηχανία μόνο με 16%.

Στο τέλος της δεκαετίας 1951-1961, το ποσοστό της γεωργίας έπεσε από 32% σε 30% ενώ της βιομηχανίας ανέβηκε από 16% σε 26%. Από το 1961 και μέχρι το 1974 η σπουδαιότητα του αγροτικού τομέα έχει μειωθεί σημαντικά και η συμμετοχή της στο ΑΕΠ έπεσε από 30% σε 16,9% ενώ της βιομηχανίας ανέβηκε από 26% σε πάνω από 36%. Δηλαδή συνολικά στη περίοδο 1950-1974 παρατηρείται πτώση της συμμε-

τοχής του αγροτικού τομέα κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα άνοδος της συμμετοχής της βιομηχανίας κατά 15%. Όμως, παρόλο που ο αγροτικός τομέας χάνει σε σπουδαιότητα και σήμερα δημιουργεί λιγότερο του 17% του ΑΕΠ, τήρει ακόμη σημαντική θέση στην οικονομία της χώρας μας.

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ κατά το 1971, στον αγροτικό τομέα ασχολούνταν και αποζούσε από αυτόν το 40% περίπου του πληθυσμού της χώρας. Σήμερα υπολογίζεται ότι στον αγροτικό τομέα ασχολείται το 34% περίπου του οικονομικού ενεργού δυναμικού. Επιπλέον υπολογίζεται ότι το 50% περίπου της αξίας του συνόλου των εξαγωγών καταλαμβάνουν τα γεωργικά προϊόντα.

3. Το επίπεδο ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας σε σύγκριση με το αντίστοιχο των χωρών της ΕΟΚ

Παραπάνω είδαμε σύντομα τη θέση και την οικονομική σπουδαιότητα της γεωργίας για την ελληνική οικονομία. Στις επόμενες σελίδες θα προσπαθήσουμε να δώσουμε το επίπεδο ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας σε σύγκριση με το αντίστοιχο των χωρών της ΕΟΚ, προκειμένου να μπορούσαμε να διαπιστώσουμε τις ανταγωνιστικές δυνατότητες και με έλεγχιση τα πλεονεκτήματα ή τα μειονεκτήματα από μια (ένδεχόμενη) ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ.

Μερικά από τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό του επιπέδου ανάπτυξης είναι:

- Το ποσοστό του οικονομικά ενεργού δυναμικού που απασχολείται στον αγροτικό τομέα σε συνδυασμό με το ποσοστό συμμετοχής του στο ΑΕΠ.

- Το ποσοστό συμμετοχής της κτηνοτροφικής παραγωγής από σύνολο της γεωργικής.

- Ο βαθμός εκμηχάνισης σε συνδυασμό με τη χρησιμοποιούμενη ποσότητα λιπασμάτων κ.ά.

Με βάση τα παραπάνω κριτήρια και με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον πίνακα 1, παρατηρούμε ότι με την ελληνική γεωργία κατά το 1974, ασχολείται το 34,2% του οικονομικά ενεργού δυναμικού, δηλ. ένα ποσοστό μεγαλύτερο κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες, του αντίστοιχου της Ιρλανδίας και κατά 18 περίπου της Ιταλίας. Η διαφορά αυτή είναι

κόμη μεγαλύτερη σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες και ιδιαίτερα την Αγγλία και το Βέλγιο. Αντίθετα, ενώ το ποσοστό του απασχολούμενου ενεργού δυναμικού είναι το μεγαλύτερο, το ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ, είναι σχετικά το μικρότερο. Αυτό φανερώνει ότι η παραγωγικότητα των συντεστών της παραγωγής (κεφάλαιο, γη, εργασία) που απασχολούνται στην ελληνική γεωργία είναι χαμηλότερη από την αντίστοιχη των χωρών της ΕΟΚ.

Η διαφορά αυτή είναι πολύ μεγαλύτερη σε σύγκριση με την Αγγλία, Βέλγιο, Δανία, Ολλανδία και σχετικά μικρότερη με τις υπόλοιπες χώρες.

Το ποσοστό συμμετοχής της κτηνοτροφικής παραγωγής (μέας, γάλα κτλ.) στο σύνολο της γεωργικής παραγωγής είναι το άλλο κριτήριο σύγκρισης του επιπέδου ανάπτυξης της γεωργίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό κτηνοτροφικής παραγωγής στο σύνολο της γεωργικής φανερώνει και υψηλότερο επίπεδο ανάπτυξης της γεωργίας.

Από τα στοιχεία του πίνακα 2, παρατηρούμε ότι με εξαίρεση την Ιταλία που το ποσοστό της υπερβαίνει μόνο με 9 ποσοστιαίες μονάδες το αντίστοιχο της Ελλάδας, για τις υπόλοιπες χώρες η διαφορά αυτή είναι 2-2,5 φορές μεγαλύτερη.

Γέλος, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 3, τόσο από την άποψη του αριθμού των στρεμμάτων που αναλογούν σ' ένα εκτάρ, όσο και από την άποψη της ποσότητας των λιπασμάτων που χρησιμοποιούνται ανά στρέμμα, η ελληνική γεωργία είναι σε χειρότερη θέση.

Παρόλο που οι αναλογίες για το 1968 σε σύγκριση με το 70 δείχνουν μία βελτίωση, ωστόσο με εξαίρεση την Ιρλανδία και σε κάποιο βαθμό την Ιταλία, η ελληνική γεωργία απέχει πολύ από το επίπεδο εκμηχάνισης και τις ποσότητες λιπασμάτων που χρησιμοποιούνται στις υπόλοιπες χώρες της ΕΟΚ.

Με βάση τα τρία κριτήρια σύγκρισης, τα αποτελέσματα σε όλες τις περιπτώσεις φανερώνουν, πως το επίπεδο ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο των χωρών της ΕΟΚ. Η διαφορά του επιπέδου ανάπτυξης είναι μικρότερη σε σύγκριση με την Ιταλία και Ιρλανδία και μεγαλύτερη με τις υπόλοιπες χώρες, ιδιαίτερα Αγγλία, Βέλγιο, Δανία και Ολλανδία.

Αυτή η διαφορά επιπέδου ανάπτυξης προέρχεται από μία σειρά αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας, που όπωσδήποτε στις χώρες της ΕΟΚ αντιμετωπίζονται σε σχετικά μικρότερο βαθμό ανάλογα πάντα με το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης της κάθε χώρας.

4. Βασικά προβλήματα και αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας

Η ελληνική γεωργία αντιμετωπίζει μία σειρά μακροχρόνια διαρθρωτικά και οργανωτικά προβλήματα τόσο στον τομέα της παραγωγής, όσο και στον τομέα της διάθεσης των αγροτικών προϊόντων.

Τά πιο βασικά από αυτά με τά όποια θά ασχοληθούμε στην εισήγησή μας είναι:

(α) Η άνιση κατανομή και τό μικρό μέγεθος του γεωργικού κλήρου

Ένα από τά πιο βασικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας είναι ή πολύ άνιση κατανομή του γεωργικού κλήρου, τό πολύ μικρό μέγεθος του καθώς και ό κατακερματισμός του σε πολλά και μικρά κομμάτια γής.

Τό πρόβλημα αυτό βρίσκεται στην ρίζα σχεδόν κάθε ειδικότερης αδυναμίας και συντελεί στην δημιουργία αντιοικονομικών συνθηκών έκμετάλλευσης της γής.

Σύμφωνα με στοιχεία της απογραφής της ΕΣΥΕ κατά τό 1971, βρέθηκε ότι κάτι περισσότερο από τό 79% του συνόλου των κύριων έκμεταλλευτών μοιράζονταν μόνο τό 45% της συνολικής καλλιεργούμενης γεωργικής γής. Ένα άλλο περίπου 19,4% μοιράζονταν τό 45,8%, δηλ. κάτι περισσότερο από την παραπάνω συντριπτική πλειοψηφία των μικροπαραγωγών, ενώ τό υπόλοιπο 1% μεσαίοι και μεγάλοι κτηματίες μοιράζονταν 9,5% της γεωργικής γής.

(β) Τό μικρό μέγεθος των γεωργικών έκμεταλλεύσεων και ό κατακερματισμός του κλήρου

Σύμφωνα με τά στοιχεία της ίδιας απογραφής, κατά τό 1971 (βλ. πίν. 5) τό 79,1% των γεωργικών έκμεταλλεύσεων ήταν πολύ μικρού και μικρού μεγέθους με κάτω από 50 στρέμματα

ή καθεμιά. Επίσης, ένα άλλο 19,9% ήταν μικρομεσαίου μεγέθους με καλλιεργούμενη έκταση από 50-100 στρέμματα.

Στις χώρες της ΕΟΚ, τα αντίστοιχα ποσοστά των πολύ μικρών και μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων ήταν πολύ μικρότερα. Μέ εξαίρεση την Ιταλία που το 68,4% ήταν πολύ μικρού ή μικρού μεγέθους κάτω των 50 στρεμμάτων, ή διαφορά με τις άλλες χώρες της ΕΟΚ ήταν πολύ μεγαλύτερη, όπως φαίνεται από τα στοιχεία του πίνακα 5, που έχουν άμεσα άρνητική επίδραση πάνω στην αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του συνεταιρισμού-έπιχειρήσης.

Ο συνεταιρισμός-έπιχειρήση πρέπει να είναι ανταγωνιστικός με τις άλλες επιχειρήσεις της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που λειτουργούν στον ίδιο τομέα και ταυτόχρονα, σαν ένωση προσώπων, που αποφασίζουν ισότιμα στη βάση ένα μέλος μία ψήφος. Οι επιχειρηματικές αποφάσεις να παίρνονται με βάση τις δημοκρατικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας. Επίσης, η διαφορά φαίνεται ακόμη περισσότερο αν λάβουμε υπόψη ότι το μέσο μέγεθος του κλήρου στην Ελλάδα είναι περίπου 35 στρέμματα, κατακερματισμένα σε 7 κομμάτια το καθένα, ενώ στην ΕΟΚ το αντίστοιχο μέγεθος ανερχόταν σε 157 στρέμματα.

Ένα άλλο βασικό στοιχείο είναι ότι το 48% περίπου της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης βρίσκεται σε ήμιορεινές ή ορεινές περιοχές.

(γ) *Όργανωτικά προβλήματα - Γεωργικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*

Οι Έλληνες γεωργοί, εκτός από τις παραπάνω αδυναμίες αντιμετωπίζουν τεράστια όργανωτικά προβλήματα. Κάθε προσπάθειά τους να ουσιαστικοποιήσουν τις συνεταιριστικές τους οργάνώσεις αντιμετώπισε την έχθρική στάση του εμπορομεσιτικού κεφαλαίου. Το κράτος της Δεξιάς ταυτισμένο όπως είναι με το εμπορομεσιτικό κεφάλαιο, καταφέρεται με έχθρότητα ενάντια σε κάθε οργανωμένη προσπάθεια των αγροτών, με αποτέλεσμα οι γεωργικοί συνεταιρισμοί στη χώρα μας να αντιμετωπίζουν τεράστια οικονομικά και άλλα προβλήματα.

Έτσι, ενώ κατά το 1975 υπήρχαν περίπου 7.000 συνεταιρισμοί, μόνο το 1/5 από αυτούς είχε κάποια ουσιαστική επιχει-

ρηματική δραστηριότητα. Τά 4/5 από αυτούς υπάρχουν με
στά χαρτιά αδρανοποιημένοι, χωρίς καμία επιχειρηματι
δράση.

Ενώ στις περισσότερες χώρες της ΕΟΚ οί γεωργικοί συ
εταιρισμοί ελέγχουν τό 40-75% τής γεωργικής πίστης, σ
χώρα μας τό αντίστοιχο ποσοστό μόλις ξεπερνούσε τό 1
Επίσης στόν τομέα τών πωλήσεων οί συνεταιρισμοί στή χ
μας συμμετέχουν μόνο μέ 7% περίπου γιά τά όπωροκηπευ
έναντι 100% στήν Όλλανδία, 50% στό Βέλγιο κτλ. (βλ. π
6). Βέβαια και στόν τομέα τής μεταποίησης γεωργικών π
όντων, όπως φαίνεται από τά στοιχεία του πίνακα 6 ή κα
σταση δέν είναι καλύτερη άν συγκριθεί μέ τά πολύ μεγάλα π
σοστά στίς χώρες τής ΕΟΚ.

5. Ο χαρακτήρας και οί συνέπειες από τά παραπάνω δια θρωτικά προβλήματα τής έλληνικής γεωργίας

Όπως διαπιστώθηκε στήν αρχή τής εισήγησής μας, ή έλ
νική γεωργία είναι ή πιό καθυστερημένη από τη γεωργία όλ
τών χωρών τής ΕΟΚ. Αίτια αυτής τής καθυστέρησης είναι
τεράστια διαθρωτικά και όργανωτικά προβλήματα π
έχουμε ήδη περιγράψει. Τά προβλήματα αυτά έχουν μακρ
χρόνιο χαρακτήρα και αποτελούν τούς βασικούς παράγοντ
στή διαμόρφωση αντίοικονομικών συνθηκών έκμετάλλευσ
που συνδέονται άμεσα και άποτελεσματικά μέ μία σειρά οικ
νομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες, τίς όποιες θ
δούμε παρακάτω.

(α) Οικονομικές συνέπειες

Τό μικρό μέγεθος τών γεωργικών έκμεταλλεύσεων, τά μικ
και σέ μεγάλη απόσταση μεταξύ τους διασπαρμένα κομμάτι
γής, μαζί μέ τό χαμηλό επίπεδο όργάνωσης και τεχνολογική
ανάπτυξης τής γεωργικής παραγωγής (χαμηλός βαθμός έκμη
χάνισης, μειωμένη χρήση λιπασμάτων, έλλειψη δρόμων κτλ.)
σέ συνδυασμό μέ τήν έκτατική (σέ αντίθεση μέ τήν έντατική
καλλιέργεια τής γής, έπηρεάζουν άρνητικά τήν άποδοτικότητα
τής γής καθώς και τήν παραγωγικότητα τής έργασίας (και τού
κεφαλαίου, τρακτέρ κτλ.). Δυστυχώς στή χώρα μας, λόγω του
καθυστερημένου επιπέδου ανάπτυξης τής έρευνας, δέν ύπαρ-

χουν στοιχεία για την παραγωγικότητα της εργασίας και του κεφαλαίου που απασχολούνται στη γεωργία. Όμως, από τα στοιχεία του πίνακα 4, φαίνεται καθαρά η μεγάλη αρνητική επίδραση που έχουν οι παραπάνω παράγοντες πάνω στην αποδοτικότητα της γης.

Με εξαίρεση τα ζαχαρότευτλα και το ρύζι, οι στρεμματικές αποδόσεις για τα υπόλοιπα προϊόντα του πίνακα υπολείπονται κατά 30-100% περίπου από τις αντίστοιχες στρεμματικές αποδόσεις στις χώρες της ΕΟΚ.

Συνέπεια της μικρότερης αποδοτικότητας και της χαμηλής παραγωγικότητας της εργασίας και του κεφαλαίου, είναι η ασθενής ανταγωνιστική θέση των πολύ μικρών και μικρών εκμεταλλεύσεων, έναντι των μεσαίου και μεγάλου μεγέθους που βρίσκονται στην Ελλάδα ή στις χώρες της ΕΟΚ. Έτσι οι μικρές και πολύ μικρές εκμεταλλεύσεις, κάτω από την πίεση του ανταγωνισμού των μεγάλων θα εξαφανιστούν. Βέβαια οι μικρές εκμεταλλεύσεις επειδή ακριβώς είναι αντιοικονομικές πρέπει να λείψουν.

Δέν είναι αυτό το πρόβλημα που πρέπει να μας απασχολήσει εδώ. Εκείνο που πρέπει να μας απασχολήσει είναι τα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα που δημιουργούνται σ' αυτή τη διαδικασία εξόδου των μικροαγροτών από τη γεωργία.

6. Οι κοινωνικοπολιτικές επιπτώσεις και η αγροτική μετανάστευση

Η άνιση κατανομή του κληρου φανερώνει τη μεγάλη οικονομική διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στη συντριπτική πλειοψηφία των μικροαγροτών (80%) και τους λίγους μεγαλοκτηματίες. Συνέπεια αυτής της διαφοράς είναι η κοινωνική διαφοροποίηση που επιταχύνεται όλοένα και περισσότερο στην ύπαιθρο, όσο προχωρεί η καπιταλιστική ανάπτυξη.

Οι πολύ μικροί και οι μικροί παραγωγοί κάτω από την πίεση του ανταγωνισμού και τη σμίκρυνση του εισοδήματός τους, μη δυνάμενοι να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των μεγάλων, υποχρεώνονται σιγά σιγά, μέ/ή χωρίς τη θέλησή τους να εγκαταλείψουν τη γεωργία, και να προστεθούν στη μεγάλη μάζα των άνειδίκευτων εργατών.

Με αυτό τον τρόπο μειώνεται προοδευτικά το ενεργό δυνα-

μικό που απασχολείται στον αγροτικό τομέα ενώ αντίστοιχα μεγαλώνει ο αριθμός των εργαζομένων στη βιομηχανία ή και τις υπηρεσίες.

Στά πλαίσια αυτής της διαδικασίας, στην περίοδο 1961-1971, σύμφωνα με τις δύο τελευταίες απογραφές της ΕΣΥΕ, από 1.960 χιλιάδες άτομα που ήταν ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός στον αγροτικό τομέα το 1961, μειώθηκε σε 1.330 χιλιάδες. Δηλαδή μιά έξοδος από τη γεωργία 630 χιλιάδων ατόμων, οι περισσότεροι από τους οποίους μή μπορώντας να βρουν δουλειά στην Ελλάδα, πήραν το γνωστό δρόμο της μετανάστευσης για αναζήτηση απασχόλησης στα ιμπεριαλιστικά κέντρα της Βόρεια Αμερικής και της Δυτικής Ευρώπης. Έτσι, στην ίδια περίοδο, πάνω από 980 χιλιάδες άτομα αναγκάστηκαν να φύγουν από τον τόπο τους. Από αυτούς κάτι λιγότεροι από 275 χιλιάδες κατευθύνθηκαν προς τις υπερωκεάνειες χώρες ενώ οι υπόλοιποι 605,5 χιλιάδες προς τα καπιταλιστικά κέντρα της Δυτικής Ευρώπης, με κύρια χώρα προορισμού τη Δυτική Γερμανία όπου κατευθύνθηκε το 99% περίπου του συνόλου (1).

Είναι φανερό ότι η έξοδος του αγροτικού πληθυσμού και στη συνέχεια η αγροτική μετανάστευση συνδέονται άμεσα με τεράστιες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις, σε βάρος της οικονομικής ανάπτυξης και της προόδου του τόπου.

Έπιπλέον για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία, η χώρα μας σήμερα αντιμετωπίζει δημογραφικό πρόβλημα.

7. Η επίδραση της ένταξης πάνω στην έξοδο από τη γεωργία και την αγροτική μετανάστευση

Η αγροτική μετανάστευση προς τα βιομηχανικά καπιταλιστικά κέντρα, όπως είδαμε, αποτελεί ιστορικό φαινόμενο. Η εξαγωγή φτηνής εργατικής δύναμης από τη χώρα μας προς τα καπιταλιστικά κέντρα γίνεται περίπου με τον ίδιο τρόπο και με την ίδια ευκολία για την αστική τάξη όπως και η εξαγωγή κάθε εμπορεύματος. Αυτό βέβαια συνέβαινε προτού υπάρξει ή

1. Οικονομική ανάπτυξη ή μετανάστευση στην Ελλάδα. Μερικές σκέψεις για τις αιτίες και τις συνέπειες της μετανάστευσης. Έκδόσεις Κάλδος, σελ. 34.

περίπτωση τής ένταξης τής χώρας μας στην ΕΟΚ.

Όμως, τί θά συμβεί στό μέλλον; Μέ ποιό τρόπο, σέ ποιά κατεύθυνση και σέ ποιό βαθμό θά έπηρεάσει ή ένταξη τής Ελλάδας στην ΕΟΚ, τήν εργατική μετανάστευση και ιδιαίτερα τήν αγροτική;

Η απάντηση στά παραπάνω έρωτήματα μόνο ύποθετικά μπορεί νά δοθεί. Αρχικά μέ/ή χωρίς τήν ένταξη, οί μικροπαραγωγοί μέ τίς μή ανταγωνιστικές εκμεταλλεύσεις και κάτω από τήν πίεση του μικρού εισοδήματος θά εγκαταλείψουν τή γεωργία. Οί μεσαιοι και μεγάλοι κτηματίες θά μεγαλώσουν ακόμη περισσότερο. Μέ τήν ένταξη στην ΕΟΚ, οί συνθήκες ανταγωνισμού ανάμεσα στίς μικρές και μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις θά όξυνθουν και ή πίεση για τήν έξοδο των μικροπαραγωγών από τή γεωργία πρέπει νά αναμένεται ότι θά γίνει ακόμη μεγαλύτερη.

Όμως, σέ πίο βαθμό θά όξυνθει ό ανταγωνισμός και πόσο θά επιταχύνει τούς ρυθμούς έξοδου των μικροπαραγωγών, εξαρτάται από μιά σειρά παράγοντες πού είναι ακόμη ρευστοί και γι' αυτό είναι δύσκολο νά εκτιμηθεί ή συνολική τους επίδραση.

Μερικοί από τούς πίο βασικούς παράγοντες πού θά έχουν θετική ή άρνητική επίδραση είναι:

(α) *Οί όροι τής ένταξης*

Από τούς όρους ένταξης και ιδιαίτερα τό χρονοδιάγραμμα πλήρους ένταξης, θά εξαρτηθεί σέ πολύ μεγάλο βαθμό ή αύξηση του ανταγωνισμού. Η τακτική τής «έντάξεως άνευ όρων» και σέ σύντομο χρονικό διάστημα, πού όπως είναι γνωστό ακολουθείται από τή κυβέρνηση Καραμανλή, ασφαλώς θά δημιουργήσει βραχυχρόνια σοβαρά προβλήματα πού θά πρέπει νά επιτείνουν τήν έξοδο των μικροπαραγωγών. Κάτι τέτοιο θά είχε άμεσες επιδράσεις πάνω στίς μικρές κτηνοτροφικές μονάδες και σέ επέκταση τούς μικροκτηνοτρόφους.

(β) *Η ελεύθερη μετακίνηση προσώπων*

Ένας ακόμη παράγοντας πού πιθανόν θά επιταχύνει τήν έξοδο των μικροπαραγωγών από τή γεωργία είναι ή απλούστευση των τυπικών διαδικασιών ή ή αποκαλούμενη «ελεύθερη μετακίνηση προσώπων» ανάμεσα στίς χώρες-μέλη τής ΕΟΚ. Επίσης τά

μεγαλύτερα εργατικά ήμερομίσθια και η ένοποίηση του ασφαλιστικού συστήματος των εργαζομένων θα πρέπει να αναμένεται. Θα επιταχύνουν τους ρυθμούς εξόδου και σε επέκταση τήν αγροτική και εργατική μετανάστευση.

(γ) *Οι ανάγκες σε εργατικά χέρια των βιομηχανικών κέντρων*

Αναμφίβολα όμως, παρά τις τυπικές διευκολύνσεις και μεγαλύτερα συγκριτικά μεροκάματα, στην πραγματικότητα αποφασιστικότερος παράγοντας από τόν οποιο ουσιαστικό εξαρτηθεί η αγροτική και εργατική μετανάστευση, είναι οι ανάγκες των βιομηχανικών κέντρων τής καπιταλιστικής Ευρώπης σε εργατικά χέρια.

Τά τελευταία χρόνια, με τό ενεργειακό πρόβλημα και τήν όξυνση τής κρίσης των καπιταλιστικών οικονομιών, φαίνεται πώς οι ανάγκες είναι περιορισμένες. Γιατί οι ίδιες οι βιομηχανικές χώρες τής Δ. Ευρώπης αντιμετωπίζουν μεγάλη ανεργία, η όποια συνεχώς ανεβαίνει.

Είναι χαρακτηριστικό ότι σύμφωνα με τά στοιχεία του Ευρωπαϊκού Γραφείου Στατιστικής² τής ΕΟΚ τό ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 5,6%. ενώ από περσι οι άνεργοι ανέβηκαν από 1 εκ. σε 1,9 εκ. Οι τέσσερεις βιομηχανικές χώρες Δυτ. Γερμανία, Γαλλία, Αγγλία και Ιταλία έχουν πάνω από 1 εκ. άνεργους. "Οι ανάγκες είναι γνωστό, ή Δυτική Γερμανία έχει αρχίσει νά διώχνει ξένους εργάτες και από ό,τι φαίνεται ένας από τούς όρους διαπραγματεύεται είναι ή «ελεύθερη μετακίνηση προσώπων» ή οποία γίνεται ήλεγχόμενη όσον αφορά τή μετακίνηση εργατών προς αυτά τήν κέντρα.

Επίσης θετικά θά επηρέαζε τήν έξοδο από τή γεωργική αυξημένη ροή ξένου επιδοτικού κεφαλαίου στην Έλλά εξαιτίας τής ένταξης. Είναι ένδεχόμενο μέ τήν ένταξη νά παρατηρηθεί μιά ένθάρρυνση του μικρού-μεσαίου κεφαλαίου, και θαθμό πού θά αυξήσει τή ζήτηση εργασίας νά διευκολύνει άπορρόφηση αγροτικού δυναμικού. Τό μεγάλο κεφάλαιο βέβαια ή χωρίς τήν ένταξη θά συνεχίσει τούς ρυθμούς είσοδου ανά μέ τής δυνατότητες επενδύσεων πού θά παρουσιάζονται, όπως πετρέλαια στό Αίγαίο κτλ.

2. Βήμα, 25-2-1977

(δ) *Ἡ ἐπιτάχυνση ἡμῆτης βελτίωσης τῶν διαρθρωτικῶν προβλημάτων τῆς ἑλληνικῆς γεωργίας*

Μιά ἐπιτάχυνση στή βελτίωση τῶν τεράστιων διαρθρωτικῶν προβλημάτων θά ἐπενεργοῦσε ἀνασταλτικά πάνω στήν ἐξοδο ἀπό τή γεωργία. Βέβαια αὐτό θά μποροῦσε νά γίνει μέ τήν προώθηση μιᾶς ὀρθολογικότερης ὀργάνωσης σέ ὅλο τό κύκλωμα τῆς παραγωγῆς καί διάθεσης ἀγροτικῶν προϊόντων. Αὐτό θά εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τή βελτίωση τοῦ εἰσοδήματος τῶν μικροαγροτῶν καί ἐπομένως τήν ἀποθάρρυνση τῆς ἐξόδου του. Ὅμως, κάτι τέτοιο θά ἀπαιτοῦσε τήν προώθηση τῶν ὁμαδικῶν καλλιιεργειῶν, τήν οὐσιαστική ἀνάπτυξη τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν καί ταυτοχρονά τόν περιορισμό τῆς αἰσχροκέρδειας τοῦ ἐμπορομεσιτικοῦ κεφαλαίου. Ἡ προώθηση τέτοιων σχημάτων, στήν κατάσταση πού θρῖσκονται οἱ συνεταιρισμοί καί μέ δεδομένη τήν ἐχθρική στάση τῆς Δεξιᾶς, δέν πρέπει νά ἀναμένεται ὅτι εἶναι δυνατή, τουλάχιστον βραχυχρόνια.

Ἐπίσης πολλά ἀναμένονται σ' αὐτή τήν κατεύθυνση ἀπό τήν Κοινὴ Ἀγροτική Πολιτική μέ τήν ὁποία θά ἀσχοληθούμε πιό ἀναλυτικά ἀμέσως παρακάτω.

(ε) *Ἡ ἐπίδραση τῆς Κοινῆς Ἀγροτικῆς Πολιτικῆς (ΚΑΠ) τῆς Ε.Ο.Κ.*

Ἡ Κοινὴ Ἀγροτικὴ Πολιτικὴ (ΚΑΠ) εἶναι ἓνα ἀρκετά εὐρύ καί πολύπλοκο θέμα. Μιά πλήρης ἀνάλυση τῶν ἐπιδράσεων πάνω στοὺς ἀγροτικούς τομεῖς καί σέ ἐπέκταση στοὺς ἀγρότες τῶν χωρῶν-μελῶν ξεφεύγει ἀπὸ τὰ περιθώρια ἔκτασης καί χρόνου τῆς εἰσηγήσεώς μας. Γι' αὐτό θά περιοριστοῦμε σέ μερικά βασικά σημεῖα πού περιέχονται στίς ἀναλύσεις τῆς ἴδιας τῆς ἐπιτροπῆς Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων καί σχετίζονται, μέ τό χαρακτῆρα καί τήν κατανομή τῶν δαπανῶν τῆς ΚΑΠ, τήν ἐπίδρασή της πάνω στίς εἰσοδηματικές διαφορές τῶν μικρῶν καί μεγάλων παραγωγῶν κτλ.

Τά μέτρα τῆς ΚΑΠ χωρίζονται σέ δύο βασικές κατηγορίες: Σ' αὐτά μέ τὰ ὁποία ἐπιδιώκεται μέ τήν παρέμβαση στήν ἀγορά ἡ ἐπίλυση βραχυχρόνιων προβλημάτων πού ἔχουν σχέση μέ τή στήριξη τῶν τιμῶν καί τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτῶν καί σ' αὐτά μέ τὰ ὁποία ἐπιδιώκεται ἡ βελτίωση ἀδυναμιῶν διαρθρωτικοῦ χαρακτῆρα, ὅπως τό μέγλωμα τοῦ μεγέθους τῶν ἐκμεταλλεῶσεων.

άρδευτικά έργα, έργα ύποδομης στή γεωργία, βελτίωση των οργανώσεων παραγωγών κτλ. Οι δαπάνες για την υλοποίηση των παραπάνω μέτρων γίνονται από το τμήμα έγγυησεων και το τμήμα προσανατολισμού του κοινού ταμείου, τα έσοδα του οποίου προέρχονται κατά μεγάλο μέρος από αντίσταθμιστικές εισφορές σε διάφορα προϊόντα που εισάγονται στην Κοινότητα από χώρες που δεν είναι μέλη.

Κατά τα έτη 1973, 1974 και 1975 ανήλθαν περίπου στο 30-32% του συνόλου των δαπανών που έγιναν από τις κυβερνήσεις της κάθε χώρας-μέλους στα πλαίσια της αγροτικής της πολιτικής.

Οι δαπάνες του κοινού ταμείου κατανέμονται: 92-95% για στήριξη των τιμών διαφόρων προϊόντων και σε επέκταση εισοδηματικές έγγυησεις και μόνο 5-8% για βελτίωση μακροχρόνιων προβλημάτων διαρθρωτικού χαρακτήρα.

Από την παραπάνω κατανομή φαίνεται καθαρά πως η ΚΑΠ είναι κατεξοχήν προσανατολισμένη στην επίλυση βραχυχρόνιων προβλημάτων κοινωνικοπολιτικού χαρακτήρα, και πολύ λιγότερο στην κατεύθυνση επίλυσης διαρθρωτικών προβλημάτων.

Η κατανομή των παραπάνω δαπανών κοινοτικής προέλευσης ανάμεσα στους αγρότες των χωρών-μελών, γίνεται μέσω ενός συστήματος στήριξης των τιμών διαφόρων προϊόντων, καθώς επίσης και με την καθιέρωση κινήτρων για δημιουργία οργανώσεων παραγωγών ή συνεταιρισμών κτλ. Πρέπει επίσης να σημειωθεί πως η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της παραπάνω μορφής, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο ανάπτυξης των οργανώσεων παραγωγών ή των γεωργικών συνεταιρισμών κτλ.

Σύμφωνα με στοιχεία της Έπιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, «κατά το 1973 τρεις κλάδοι (γεωργικής παραγωγής) μοιράστηκαν το 76% των δαπανών: τα προϊόντα γάλακτος με 39%, τα δημητριακά (κυρίως σκληρό σάρι) με 26% και τα λίπη και λάδια με περίπου 10%³. Επίσης «κατά το 1975, τρεις κλάδοι θα μοιράζονται περίπου το 60% των δαπανών: τα προϊόντα γάλακτος με 25%, το μοσχαρίσιο και βοδινό κρέας με 19% και τα δημητριακά με 14%»⁴.

3. Η κατάσταση της γεωργίας στην Κοινότητα. Έτήσια Έκθεση Έτους 1974, μέρος 1, σελ. 33.

4. Η κατάσταση της γεωργίας στην Κοινότητα. Έτήσια Έκθεση Έτους 1975 μέρος 1, σελ. 48-49.

Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται πώς τα κυριότερα προϊόντα των οποίων στηρίζονται οι τιμές είναι τα γαλακτοκομικά προϊόντα, το σκληρό σάρι, το κρέας και σε μικρότερο βαθμό τάλπη και τάλια (στά όποια περιλαμβάνονται και τα βιομηχανικά), που σημαίνει πώς σύμφωνα με την υπάρχουσα διάρθρωση της παραγωγής οι όλλανδοί κτηνοτρόφοι ώφελήθηκαν περισσότερο καθώς και οι Γάλλοι και Γερμανοί από τα δημητριακά, και πολύ λιγότερο οι Ίταλοί με τάλια.

Στήν περίοδο 1964-1974 τάλ σύνολο τής βοήθειας για τή στηρίξη τών τιμών και κατά συνέπεια τού εισοδήματος, έφτασε τάλ 1.263,6 έκ.λογιστικές μονάδες. Από αυτό τάλ ποσό τάλ 26,2% διοχετεύτηκε στή Δυτ. Γερμανία, ένα 20,9% στή Γαλλία και ένα 31,8% στή Ίταλία.

Είναι όμως χαρακτηρισικό πώς από τάλ σύνολο τής εισοδηματικής βοήθειας πρός τήν Ίταλία τάλ 40,2% άπορροφήθηκε από τή Βόρεια Ίταλία, τάλ 30% από τή Κεντρική και μόνο τάλ 25% από τούς γεωργούς τής Νότιας Ίταλίας, πού έχουν τάλ μικρότερο κατά κεφαλή εισόδημα σε σύγκριση με τάλ αντίστοιχο τών γεωργών τής Κεντρικής και Βόρειας Ίταλίας και ακόμη περισσότερο όλων τών χωρών-μελών τής ΕΟΚ.

Οι εισοδηματικές διαφορές ανάμεσα στις πλούσιες και φτωχές περιοχές τής ίδιας χώρας, σύμφωνα με στοιχεία τής Έπιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁵ είναι μεγαλύτερη στή Γαλλία όπου ή διαφορά είναι 6 πρός 1 ενώ ανάμεσα στή Βόρεια και Νότια Ίταλία είναι 3 πρός 1. (Αυτό δέν σημαίνει πώς οι γεωργοί τής Νότιας Ίταλίας είναι καλύτερα κατ' ανάγκη από τούς φτωχότερους Γάλλους. Η διαφορά αυτή είναι μικρότερη για τήν Αγγλία και τή Γερμανία.)

Μερικοί από τούς παράγοντες πού συντελούν στήν παραπάνω άνισοκατανομή είναι: ή ποιότητα τού εδάφους, τάλ κλίμα, καθώς επίσης διάφοροι διαρθρωτικοί παράγοντες από τούς όποιους όπιο σημαντικός είναι τάλ μέγεθος γεωργικών έκμεταλλεύσεων.

Έτσι ή σχέση τού εισοδήματος μίας γεωργικής έκμετάλλευσης μεγέθους από 50-100 στρέμματα και μίας μεγάλης από 500 στρέμματα και πάνω, σύμφωνα με στοιχεία τής ίδιας έπιτροπής, είναι 35 πρός 170 μονάδες τής ίδιας κλίμακας μέτρησης. Επίσης ή Έπιτροπή διαπιστώνει ότι «οι φάρμες με τάλ περισσότερα διαρ-

5. Από τάλ ίδιο: Έτος 1975, σελ. 46.

θρωτικά προβλήματα βρίσκονται σε λιγότερο εύνοούμενες περιοχές της Κοινότητας»⁶.

Ο τύπος των προϊόντων που παράγονται και διάφοροι μηχανισμοί της ΚΑΠ όπως η κοινή διάρθρωση των τιμών, οι μηχανισμοί στήριξης της αγοράς κτλ., παίζουν πολύ σοβαρό ρόλο στην ανισοκατανομή του εισοδήματος. Είναι χαρακτηριστικό επίσης ότι το 1974 η διαφορά γεωργικού εισοδήματος ανάμεσα στις πλούσιες και φτωχές περιοχές ήταν 5 προς 1. Η διαφορά αυτή όπως είδαμε παραπάνω έγινε μεγαλύτερη το 1975, δηλ. 6 προς 1. Βέβαια αν υπήρχαν στοιχεία για τη Βόρεια και Νότια Ιταλία η διαφορά αυτή θα πρέπει επίσης να μεγαλώνει. Τέλος, η Επιτροπή καταλήγει ότι «ενώ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών η διαφορά αυτή έτεινε κατά κάποιον τρόπο να μικραίνει υπέρ των λιγότερο εύνοουμένων περιοχών, φαίνεται ότι το άνοιγμα ανάμεσα σ' αυτά τα εισοδήματα σε πραγματικούς και χρηματικούς όρους να μεγαλώνει»⁷.

Από τα παραπάνω στοιχεία βγαίνουν μία σειρά διαφωτιστικά συμπεράσματα:

(1) Ότι τη μεγαλύτερη εισοδηματική βοήθεια που διατίθεται μέσα από το τμήμα έγγυησης, παίρνουν οι πιο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες. Επιπλέον στην ίδια χώρα η μεγαλύτερη οικονομική βοήθεια απορροφάται από τις αναπτυγμένες περιοχές με αποτέλεσμα η διαφορά εισοδήματος να μεγαλώνει αντί να μικραίνει. Ένας από τους παράγοντες που συντελεί σ' αυτό είναι και η Κοινή Αγροτική Πολιτική.

(2) Οι ενισχύσεις της ΚΑΠ απορροφώνται από τις μεγάλες γεωργικές επιχειρήσεις και τις γεωργικές βιομηχανίες, όπως χαρακτηριστικά προκύπτει από τη διαφορά ανάμεσα στη Βόρεια και Νότια Ιταλία.

(3) Οι χώρες ή οι περιοχές μιας χώρας με περισσότερα διαθρωτικά και οργανωτικά προβλήματα, όφελούνται λιγότερο από την Κοινή Αγροτική Πολιτική.

(4) Οι χώρες στις οποίες οι γεωργικοί συνεταιρισμοί και οι άλλες οργανώσεις των γεωργών είναι περισσότερο αναπτυγμένες έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιούν καλύτερα τη βοήθεια υπό μορφή κινήτρων που δίνεται στα πλαίσια της ΚΑΠ.

6. Από το ίδιο μέρος 1, σελ. 47.

7. Από το ίδιο μέρος 1, σελ. 47.

(5) Η κατανομή της βοήθειας κατά 92-95% για εισοδηματικές ενισχύσεις και μόνο 5-8% για βελτίωση διαρθρωτικών προβλημάτων, δείχνει καθαρά ότι τα προβλήματα αυτά δεν πρόκειται να επιλυθούν με βοήθεια από την ΕΟΚ, εκτός βέβαια ειδικής μεταχείρισης με παροχή μακροχρόνιων χαμηλότοκων δανείων κτλ.

Ειδικότερα, σε περίπτωση ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ, με όαση την ποιοτική ανάλυση που προηγήθηκε, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι:

(1) Οί όροι ένταξης θά επηρεάσουν ανάλογα τήν επιτάχυνση τής έξόδου τής συντριπτικής πλειοψηφίας τών μικροπαραγωγών. Η τακτική τής άμεσης ένταξης άνευ όρων πού φαίνεται νά ακολουθείται από τήν κυβέρνηση Καραμανλή θά έχει τεράστιες αρνητικές επιπτώσεις πάνω σ' αυτό, δεδομένου ότι σ' αυτή τήν περίπτωση τά προβλήματα πού θά έχει νά αντιμετωπίσει ό Έλληνας αγρότης θά είναι πολύ περισσότερο από όσα θά επιλυθούν (άν επιλυθούν) με τήν ένταξη.

(2) Βασικός παράγων στήν επιτάχυνση έξόδου τού αγροτικού πληθυσμού από τή γεωργία και αύξησης τής αγροτικής μετανάστευσης είναι ή κατάργηση τών τυπικών εμποδίων διέλευσης τών συνόρων ή όπως τήν αποκαλούν «ή ελεύθερη μετακίνηση προσώπων». Βέβαια αυτό θά συμβεί σε περίπτωση πού δέν μλουν περιορισμοί, όπως φαίνεται νά επιδιώκει νά εφαρμόσει ή Δυτ. Γερμανία.

(3) Ό βασικότερος όμως παράγων πού θά επηρεάσει τήν έξοδο και σε επέκταση τήν αγροτική και εν γένει τήν εργατική μετανάστευση είναι οί ανάγκες σε εργατικά χέρια τών βιομηχανικών κέντρων τής καπιταλιστικής Ευρώπης. Όμως ή ύφιστάμενη ανεργία μαζί με τίς εθνικές διακρίσεις πρόσληψης «σλλοδαπών πολιτών τής Ένωμένης Ευρώπης» θά έχουν, τουλάχιστο όσο διαρκεί ή ανεργία στίς χώρες αυτές, ανασταλτική επίδραση.

(4) Τέλος, άν λάβουμε υπόψη ότι στα πλαίσια τής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής τό άνοιγμα στό εισόδημα τών αγροτών των φτωχών περιοχών γίνεται μεγαλύτερο αντί νά μικραίνει και επιπλέον τό γεγονός ότι ή ελληνική γεωργία είναι ή πιο καθυστερημένη από όλες τίς άλλες τών χωρών τής ΕΟΚ, με τά μεγαλύτερα και περισσότερα διαρθρωτικά και οργανωτικά προβλήματα, τό γενικό συμπέρασμα πού βγαίνει από οίκονομική άποψη είναι ότι δέν πρέπει νά αναμένονται οίκονομικά ώφέλη για τή συντριπτική

πλειοψηφία των μικροπαραγωγών στη χώρα μας. Αντίθετα με την καπιταλιστική ανάπτυξη που θα επιταχυνθεί στη γεωργία, θα ωφεληθούν οικονομικά οι ελάχιστοι μεγαλοκτηματίες.

III. Ο ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Γενικές παρατηρήσεις:

Είναι γενικά παραδεκτό πως ο βιομηχανικός τομέας είναι ο βασικότερος παράγων στην οικονομική εξέλιξη μιας χώρας. Συνήθως, ο βαθμός εκβιομηχάνισης μιας οικονομίας αποτελεί για τις καπιταλιστικές οικονομίες τον κυριότερο δείκτη οικονομικής ανάπτυξης.

Τά τελευταία είκοσι χρόνια αποτελούν σημαντικό σταθμό στην εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας και ειδικότερα στον καπιταλιστικό χώρο, όπου βασικό χαρακτηριστικό είναι οι νέες διαστάσεις που έλαβαν οι πολυεθνικές εταιρείες με τη διεθνοποίηση του κεφαλαίου που οδηγούν φυσικά σε νέες σχέσεις δυνάμεων. Για τη χώρα μας η περίοδος αυτή θεωρείται η αρχή εκβιομηχάνισης της οικονομίας μας όπου, όπως θα δούμε παρακάτω, παρά τις όρισμένες αλλαγές που έγιναν, έντονοι δεν έχουν λυθεί βασικά διαρθρωτικά προβλήματα που θα απελευθερώσαν τις διαδικασίες εκβιομηχάνισης με αποτέλεσμα ο βαθμός εκβιομηχάνισης της ελληνικής οικονομίας να είναι πολύ χαμηλός.

Η πιθανή ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα προβάλλει επιτακτικά την ανάγκη για μία ανασκόπηση και διερεύνηση της ελληνικής βιομηχανίας. Για να απαντήσουμε στο ερώτημα σε ποιά κατάσταση βρίσκεται σήμερα η ελληνική βιομηχανία, ποιές οι δυνατότητές της και ποιές οι αδυναμίες της, είναι σκόπιμο να δούμε ορισμένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της και την εξέλιξη τους κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια.

Μεταξύ των χαρακτηριστικών αυτών είναι: Το μέγεθος των μεταποιητικών μονάδων · ή κατά κλάδους σύνθεση των βιομηχανικών προϊόντων · ή γεωγραφική συγκέντρωση της βιομηχανικής ανάπτυξης · οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων · ή τεχνολογία και ή τεχνολογική έρευνα · ή διείσδυση και ο ρόλος του ξένου κεφαλαίου στην ελληνική βιομηχανία.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΟΚ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ι. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΟΚ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στή σημερινή του φάση ο διεθνής ιμπεριαλισμός επιδιώκει και χρειάζεται την ένοπιότητα της διεθνούς αγοράς, την οργάνωση της κάτω από τον έλεγχό του. Για να το κατορθώσει —, χωρίς όμως να καταφύγει στο πυρηνικό ολοκαύτωμα, που το φοβάται — χρειάζεται, όπως είναι εύνοητο, ένα όργανο ισχυρό και ικανό να οδηγήσει στο ξεπέραςμα των πολύπλοκων και εξόχτων έσωτερικών αντιφάσεων του συστήματος. Έκείνων ακριβώς των αντιφάσεων που οδήγησαν στη σημερινή, όχι κλασικού (περιοδικού) τύπου, οικονομική κρίση που το συλλογίζει από τις αρχές της δεκαετίας του '70 και που συνοδεύεται από μία παράλληλη, τό ίδιο βαθιά, κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική και ηθική κρίση.

Το όργανο αυτό, φυσικά, πρέπει να είναι κατά τό δυνατό άτυπο και άφανές. Άτυπο, ώστε να είναι απαλλαγμένο από τις πολλαπλές πιέσεις που μοιραία συνοδεύουν την καθημερινή άσκηση της πολιτικής εξουσίας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Και άφανές, ώστε να μην προσκρούει στις ευαισθησίες των κρατών-μελών του συστήματος και να μην προκαλεί τις καχυποψίες της δημοκρατικής κοινής γνώμης.

Ένα τέτοιο όργανο — τό τελευταίο μιας σειράς — είναι ή «Τριμερής Διάσκεψη» ή «Τριλατεράλ», όπως είναι γνωστή στη διεθνή όρολογία. Πρόκειται για όργάνωση που ιδρύθηκε τό 1973 όταν ή κρίση είχε πάρει πιά άνησυχητικές διαστάσεις — από τον Νταϊβιντ Ροκφέλερ, πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της «Τσείζ Μανχάταν Μπάνκ». Και μετέχουν σ' αυτή πολιτικοί άντρες και άνώτατοι κρατικοί υπάλληλοι από τις κυριότερες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις — δηλαδή, άτομα που διαχειρίζονται την από μέρα σε μέρα πολιτική των κρατών-μελών του συστήματος. Καθώς και εκπρόσωποι της «γνώσης», δηλαδή ύψηλότατου επιπέδου επιστήμονες ικανοί να μελετήσουν τά προσλήματα του συστήματος από τεχνοκρατική πλευρά. Και, τέλος, εκπρόσωποι εκείνων που κρατούν στά χέρια

τους την πραγματική δύναμη του συστήματος, δηλαδή κορυφαίοι ήγέτες του μεγάλου πολυεθνικού κεφαλαίου.

Οί άνθρωποι αυτοί συνέρχονται περιοδικά, χωρίς την ένσχυση της δημοσιότητας και μακριά από τὰ ἐμπόδια πού βάζουν ἡ διπλωματία καί ἡ καθημερινή πολιτική πρακτική, καί μελετοῦν ἀπό τίς τρεῖς σκοπιές πού ἐκπροσωποῦν (πολιτική, γνώση, παραγωγή) τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ συστήματος. Καί, ἀπαλλαγμένοι ἀπό πιέσεις καί «ἐθνικές» δεσμεύσεις, ἐπεξεργάζονται προτάσεις γιά μιά ἐνιαία στρατηγική τοῦ συστήματος, καθώς καί γιά τίς τακτικές κινήσεις, πού στά πλαίσια αὐτῆς τῆς ἐνιαίας στρατηγικῆς, εἶναι ἀπαραίτητη γιά τό ξεπέρασμα τῶν ἐπιμέρους ἀντιφάσεων τοῦ συστήματος. Προτάσεις, πού ἀκριβῶς λόγω τῆς προέλευσῆς τους καί τῆς δικτύωσῆς τους, μποροῦν, αὐτή ἦταν ἡ ἐλπίδα, νά τίς ἐπιβάλλουν στίς κυβερνήσεις τῶν κρατῶν-μελῶν τοῦ συστήματος.

Ἐξάλλου, γιά νά μήν μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ ἡ ὀργάνωση σά μιά σαφῆς προσπάθεια παραμόρφωσης τοῦ «δημοκρατικοῦ» χαρακτήρα τοῦ συστήματος, σά μιά παρασυνταγματική προσπάθεια «ἐκ τῶν ἔξω» παρεμβάσεων στή χάραξη τῆς στρατηγικῆς καί τακτικῆς τῶν «ἐθνικῶν» κυβερνήσεων τῶν κρατῶν-μελῶν τοῦ συστήματος, ἡ «Τριλατεράλ» ἔχει μίαν ἀπαράβατη ὀργανωτική γραμμή: τὰ πολιτικά πρόσωπα πού μετέχουν σ' αὐτή, ἀποχωροῦν μόλις καταλάβουν ἐπίσημο κυβερνητικό ἀξίωμα. Εἶναι δηλαδή, ὄλα, πρόσωπα πού ἀσκούσαν κάποτε ἢ πού θά ἀσκῆσουν καί πάλι στό μέλλον τήν κυβερνητική ἐξουσία, ποτέ, ὄμως, πρόσωπα πού κατέχουν ἐκείνη τή στιγμή τήν ἐξουσία. Παράδειγμα, ὁ πρόεδρος Κάρτερ, ὁ ἀντιπρόεδρος Μονταίηλ, ὁ σημερινός πρωθυπουργός τῆς Γαλλίας κ. Μπάρ καί ἄλλοι.

Ἡ «Τριλατεράλ» ἔκανε ὡς τώρα μιά σειρά προτάσεις, πού ἀφοροῦν σέ βασικά προβλήματα τοῦ συστήματος καί πού ἢ ἔχουν ἤδη ἐφαρμοστεῖ ἢ ἐφαρμόζονται σταδιακά ἀπό διάφορες κυβερνήσεις τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου. Πρωτεύουσα θέση ἀνάμεσα σ' αὐτές κατέχει ἡ εἰσῆγηση πού ἀφορᾷ τίς ἴδιες τίς δημοκρατικές δομές τῶν δυτικῶν χωρῶν, εἰσῆγηση πού ὑπογραμμίζει ὅτι «ὑπάρχουν ὄρια πέρα ἀπό τὰ ὁποῖα γίνεται ἀνεπιθύμητη ἡ ἀνάπτυξη τῆς δημοκρατίας», ὅτι «ἀποτελεῖ λόγο σοβαρῆς ἀνησυχίας ἡ ἐμφάνιση, δίπλα στό μεγάλο κεφάλαιο, ὄλο καί πιό πολλῶν τάξεων καί κοινωνικῶν ὁμάδων πού

βασικά με την Κοινή Αγροτική Πολιτική, που είναι υποχρεωτική για τα κράτη-μέλη. Η ΚΑΠ δέν καλύπτει τό σύνολο τής εθνικής αγροτικής πολιτικής κάθε χώρας, ή όποία συνεχί να υπάρχει. Όμως, προσδιορίζει τίς βασικές κατευθυντήριες επιλογές τής οικονομικής, οργανωτικής κτλ. ανάπτυξης τού αγροτικού τομέα κάθε χώρας, πάνω στίς όποιες ή εθνική αγροτική πολιτική πρέπει αναγκαστικά να προσαρμόζεται. Καί από αυτή τήν άποψη ή εξαρτημένη ανάπτυξη παίρνει όργανικό λειτουργικό χαρακτήρα. Χάνει σέ κάποιο βαθμό άκόμη καί θεσμικά τόν εθνικό της χαρακτήρα.

Πρέπει επίσης να τονιστεί πώς ή νέα μορφή εξαρτημένης ανάπτυξης δέ συνεπάγεται άλλαγή προσανατολισμού τής χώρας σήμερα οικονομικής ανάπτυξης. Δεδομένου ότι τό κοινοτικό προέλευστο κεφάλαιο (βλ. Βόρειο-Δυτικό-Ευρωπαϊκό) κυριαρχείται άκόμη από τό αντίστοιχο άμερικανικής καταγωγής καί έντάσσεται στά ίδια πλαίσια ήμπεριαλιστικής επέκτασης.

Επιπλέον, μέ δεδομένη τή διατήρηση τής ήγεμονικής θέσης τού άμερικανικού μονοπωλιακού κεφαλαίου, στά πλαίσια τής ένδοίμπεριαλιστικών αντιθέσεων, καί τή δυνατότητα διαπραγμάτευσης τών όρων επένδυσης τού ξένου κεφαλαίου όποιο δήποτε προέλευσης καί καταγωγής, γίνεται φανερό πόσο προσανατολισμός τής οικονομικής εξάρτησης δέ διαφωροποιείται μέ τήν ένταξη στήν ΕΟΚ. Όμως, ταυτόχρονα, συνεπάγεται μία σειρά από οικονομικές καί πολιτικές επιπτώσεις όποιες θά αναφερθούμε άμέσως.

Οί επιπτώσεις από καθαρά οικονομική άποψη έχουν θηεί μέ σχετική λεπτομέρεια στό οικονομικό μέρος τής άναρτήσεως. Έδώ θά αναφερθούμε μόνο στά γενικά συμπεράσματα που προκύψαν από αυτή.

Εϊδικότερα, μέ τήν ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων, καί τή δυνατότητα διαπραγμάτευσης τών όρων επενδύσεων, ένδεχόμενο ότι θά δημιουργηθούν συνθήκες οξύτερου ανταγωνισμού ανάμεσα στό ελληνικό μικρομεσαίο καί τό μεγάλο κεφάλαιο από τή μία μεριά, καί τό μεγάλο ξένο μονοπωλιακό κεφάλαιο από τήν άλλη, μέ αποτέλεσμα:

(α) Τήν επιτάχυνση τής διαδικασίας συγκεντροποίησης κεφαλαίου καί απορρόφηση τού μικρομεσαίου από τό μεγάλο καί ξένο μονοπωλιακό κεφάλαιο.

(β) Τήν επιτάχυνση τής επέκτασης καί ολοκλήρωσης του έλέγχου των πιό βασικών κλάδων τής οικονομίας, από τό ξένο μονοπωλιακό κεφάλαιο (κοινοτικό ή καί αμερικάνικο).

(γ) Τή μεγαλύτερη δυνατότητα μεταφοράς επικίνδυνων για τή μόλυνση του περιβάλλοντος, βιομηχανιών τύπου Σεβέξο από τά δυτικοευρωπαϊκά βιομηχανικά κέντρα πρὸς τήν περιφέρεια.

(δ) Τήν κυριαρχία του μονοπωλιακού κεφαλαίου καί των πολυεθνικών επιχειρήσεων πάνω στην έλληνική οικονομία.

(ε) Τήν επιτάχυνση τής καπιταλιστικής ανάπτυξης τής ελληνικής γεωργίας μέ όλες τές επιπτώσεις πού αναφέρονται στην επιμέρους ανάλυση καί, τέλος,

(στ) Τή χρησιμοποίηση μακροχρόνια τής χώρας μας σαν υποϊμπεριαλιστικού υποσταθμού στο χώρο τής Μέσης Ανατολής καί κύρια τής Βόρειας Αφρικής.

Οί παραπάνω οικονομικές επιπτώσεις θά έπρεπε νά αναμένονται μέ ή χωρίς τήν ένταξη στην ΕΟΚ. Χωρίς νά θέλουμε νά τές εξομοιώσουμε στην λεπτομερεία τους, πιστεύουμε πως ποιτικά τά βασικά τους χαρακτηριστικά, ως πρὸς τή γενική κατεύθυνση των μελλοντικών εξελίξεων, δέ διαφέρουν. Γι αυτό καί στην οικονομική ανάλυση, τά κοινωνικά προβλήματα πού δημιουργούνται εξετάζονται περισσότερο σέ σχέση μέ τήν επιτάχυνση του χρόνου διαμόρφωσής τους, σαν αποτέλεσμα τής ένταξης. Όμως, χωρίς νά παραγνωρίζουμε τή σημασία των παραπάνω οικονομικών επιπτώσεων καί τήν επίδρασή τους πάνω στο λαϊκό κίνημα, τό πρόβλημα μίας απόφασης υπέρ ή κατά τής ένταξης έχει καθαρά καί κύρια πολιτικό χαρακτήρα. δεδομένου ότι ή πολιτική εξάρτησης παίρνει επίσημα θεσμική καί λειτουργική μορφή μέ τήν Κοινή Αγροτική Πολιτική στα πλαίσια τής ΕΟΚ.

Επιπλέον, ενώ από τή μία μεριά επεκτείνεται ή πολιτικοστρατιωτική εξάρτηση στα αμερικανονατοικά πλαίσια καί διασφαλίζεται τό κοινωνικοπολιτικό καθεστώς, από τήν άλλη, διαμορφώνονται συνθήκες από τές όποιες απορρέουν περισσότερες δυνατότητες κοινωνικού καί πολιτικού έλεγχου από τήν άρχουσα τάξη καί τές ιμπεριαλιστικές δυνάμεις τής Βόρειας Αμερικής καί τής Δυτ. Εύρώπης. Όμως, αυτό δέν είναι ανεξάρτητο από τήν κατάσταση καί τές δυνατότητες συνεργασίας του έργατικού καί γενικότερα του άριστερου κι-

νήματος στη χώρα μας και στις χώρες της ΕΟΚ. Γι' αυτό και μία υπεύθυνη πολιτική απόφαση είναι σύνθετη και δέν μπορεί να έχει απλώς τό χαρακτήρα ενός όχι ή ναι στην ένταξη.

Ἡ επέκταση τῆς πολιτικοστρατιωτικῆς ἐξάρτησης ἐκφράζεται εἰδικότερα μέ τήν ἐπανεένταξη τῆς χώρας μας στό ΝΑΤΟ καί τή λογική τοῦ ἀτλαντισμοῦ, ἀπό τήν ὁποία, ὅπως εἶναι γνωστό, διέπονται τά δυτικοευρωπαϊκά ἰμπεριαλιστικά κέντρα. Συνέπεια αὐτῆς τῆς λογικῆς εἶναι καί τό γεγονός ὅτι ἡ ένταξη ἢ μή στήν ΕΟΚ συναρτάται μέ τό ἔθνικό θέμα τοῦ Αἰγαίου καί τῆς Κύπρου καί σέ επέκταση μέ τήν ἐπίλυση τῆς κρίσης πού ἔχει δημιουργηθεῖ στή νοτιοανατολική πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ.

Ἀπό τήν πλευρά τῶν ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων τῆς ΕΟΚ ἡ προσπάθεια ὀργανικῆς ένταξης τῆς χώρας μας στούς κόλπους τῆς δέν πρέπει νά ἐξετάζεται τόσο ἀπ' τά οικονομικά ὀφέλη πού θά προκύψουν γι' αὐτήν μέ τήν ένταξη μιᾶς ἀγορᾶς πού ἔτσι καί ἄλλιῶς τήν ἐλέγχουν καί μπορούν νά τήν ἐλέγξουν περισσότερο. Ἀλλά πρέπει νά ἐξετάζεται σέ σχέση μέ τά πολιτικά ὀφέλη πού θά προκύψουν, μέ τή διασφάλιση μιᾶς στρατιωτικοπολιτικῆς ἰσορροπίας στήν ἀνατολική Μεσόγειο καί τή Μέση Ἀνατολή. Ὅμως, ἡ διασφάλιση μιᾶς στρατιωτικοπολιτικῆς ἰσορροπίας στήν εὐθραστη περιοχή τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου, συνδέεται ἄμεσα μέ τή διασφάλιση τοῦ κοινωνικοπολιτικοῦ καθεστώτος στή χώρα μας καί τήν Τουρκία.

Αὐτό ἐπιδιώκεται σέ δύο κατευθύνσεις:

(α) Μέ τήν ἐπιδίωξη ἐξεύρεσης μιᾶς πολιτικῆς λύσης τῆς κρίσης τοῦ Αἰγαίου καί τῆς Κύπρου σέ νατοϊκά πλαίσια καί ἀποφυγῆς μιᾶς ἐνδεχόμενης στρατιωτικῆς ρήξης πού, μέ δεδομένο τό συσχετισμό τῶν κοινωνικῶν καί πολιτικῶν δυ ἄμεων στήν Τουρκία καί τήν Ἑλλάδα, θά μπορούσε νά ἔχει ἀνεξέλεγκτες καί ἀπρόοπτες ἐξελίξεις γιά τό κοινωνικό καθεστῶς τῶν δύο χωρῶν.

(β) Μέ τήν ὀργανική ένταξη (Κοινή Ἀγροτική Πολιτική) καί τή δημιουργία τῶν κατάλληλων μηχανισμῶν θεσμικοῦ-διοικητικοῦ (αὐταρχικό κράτος) καί οικονομικοῦ χαρακτήρα πού ἀποτελοῦν τίς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις κοινωνικοῦ καί πολιτικοῦ ἐλέγχου τῶν λαϊκῶν δυνάμεων.

Καί στίς δύο περιπτώσεις ἡ ἐπιδίωξη αὐτή ἀποτελεῖ ταυτόχρονα καί ἐπιδίωξη τῆς ἀρχουσας τάξης τῆς Ἑλλάδας (καί τῆς

Τουρκίας). Γι' αυτό και από τις δυο πλευρές, Ελλάδας-ΕΟΚ, σέ κάθε ευκαιρία τονίζεται ότι μέ τήν ένταξη θά έπιτευχθεί ή διασφάλιση τού κοινωνικού καθεστώτος τής αστικής δημοκρατίας. Καί έμεις προσθέτουμε ότι ταυτόχρονα θά διασφαλιστεί ή οικονομική και πολιτική κυριαρχία τής άρχουσας τάξης και τών πολιτικών τής εκπροσωπήσεων πάνω στην έργατική τάξη και τις λαϊκές δυνάμεις.

Συμπερασματικά, είναι δυνατό να υποστηριχτεί ή άποψη πώς μέ τήν ένταξη έπιτυγχάνεται οργανωτικότερη και στενότερη συνεργασία τής ελληνικής άρχουσας τάξης μέ τις αντίστοιχες τών χωρών τής ΕΟΚ σέ όλα τά επίπεδα - οικονομικό, πολιτικό, στρατιωτικό - και σέ επέκταση δημιουργούνται περισσότερες δυνατότητες διασφάλισης τού κοινωνικού καθεστώτος, τής αστικής δημοκρατίας.

Από τήν άλλη μεριά, οί δυνατότητες αυτές δέν είναι ανεξάρτητες από τις άδυναμίες πού παρουσιάζει τό άριστερό κίνημα στή χώρα μας και στίς χώρες τής ΕΟΚ. Γιατί, θά ήταν τουλάχιστον αντιδιαλεκτική και έξω από τή μαρξιστική μεθοδο άνάλυσης, κάθε άποψη πού θά υποστήριζε ότι μέ τήν ένταξη στην ΕΟΚ, έπιτυγχάνεται οργανωτικότερη και στενότερη συνεργασία τού διεθνούς κεφαλαίου, ενώ αντίθετα, δέ δημιουργούνται παρόμοιες δυνατότητες για τήν έργατική τάξη και τό άριστερό κίνημα γενικότερα.

Τό πρόβλημα επομένως δέν είναι άν θά δημιουργηθούν ή όχι τέτοιες δυνατότητες. Αλλά, τό γεγονός ότι τό έργατικό κίνημα είναι διασπασμένο, πού σημαίνει άδυναμία αξιοποίησης τών όποιων δυνατοτήτων μέ άποτέλεσμα τήν άκόμη παραπέρα διεύρυνση τών δυνατοτήτων τής άρχουσας τάξης.

Είδικότερα, τό πρόβλημα βρίσκεται στό γεγονός ότι ενώ ή άρχουσα τάξη ακολουθεί τούς αντικειμενικούς νόμους συνεργασίας τού διεθνούς κεφαλαίου, αντίθετα τό διεθνές έργατικό κίνημα περιορίζεται όλοένα και περισσότερο σέ έθνικά πλαίσια και επιλέγει τόν έθνικό δρόμο για τό σοσιαλισμό. Όμως ακόμα παραπέρα, τό πρόβλημα δέν είναι ό έθνικός ή μή δρόμος για τό σοσιαλισμό. Αλλά τό ότι ό έθνικός δρόμος ταυτίζεται μέ τήν έγκατάλειψη τής άρχής τού προλεταριακού διεθνισμού, σάν άποτέλεσμα τής αυτονομίας τών κομμουνιστικών κομμάτων από τήν κομμουνιστική μητρόπολη.

Πάνω σ' αύτή τή βάση πρέπει να αναζητηθεί ή έρμηνεία τής

διαμετρικά αντίθετης θέσης του ΚΚΕ (όχι στην ένταξη) και του ΚΚΕ (εσ.) (ναί στην ένταξη) και όχι στην οικονομιστική αντιπαράθεση των πλεονεκτημάτων ή μειονεκτημάτων από την ένταξη. Όμως, τό αν αναφερόμαστε στις παραπάνω θέσεις είναι και για έναν άλλο λόγο. Ότι δηλαδή η διάσπαση της Αριστεράς στη χώρα μας κάνει ακόμη πιο δύσκολη τη συνεργασία του εργατικού κινήματος με τα αντίστοιχα των χωρών της ΕΟΚ και ιδιαίτερα με τό γαλλικό, τό ιταλικό κίνημα και τα άλλα κινήματα των χωρών της ανατολικής Μεσογείου (Ισπανίας, Πορτογαλίας κτλ.) που, όπως φαίνεται, δέ θά αποφύγουν την ένταξή τους.

Μέ βάση την ανάλυση που προηγήθηκε, γίνεται αντιληπτό ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ στρέφεται εναντίον του λαού και του τόπου. Γιατί η ένταξη στην ΕΟΚ θά μπορούσε νά μήν αποτελέσει επιτυχία της άρχουσας τάξης και της Δεξιάς, αν τό εργατικό κίνημα και γενικότερα οί προοδευτικές δυνάμεις ήταν δυνατό νά καθοδηγούνται ενιαία από μιά ενωμένη Αριστερά στη χώρα μας και παραπέρα με τα αντίστοιχα κινήματα στις χώρες της ΕΟΚ και της ανατολικής Μεσογείου. Επομένως, η επιτυχία της Δεξιάς δέν οφείλεται μόνο στην ένταξη αλλά και στην αδυναμία του άριστερου κινήματος νά την εμποδίσει, και στη συνέχεια νά παλέψει αποτελεσματικά γιά την ύλοποίηση των πολιτικών και διεκδικητικών στόχων που θά προκύψουν από τα νέα δεδομένα που θά δημιουργήσει η ένταξη.

Πρέπει κάποτε νά μάθουμε νά μή βλέπουμε μόνο τις ευθύνες της Δεξιάς, αλλά και τις δικές μας, και νά λέμε τα σύκα σύκα και τή σκάφη σκάφη. Κλείνοντας την εισήγηση, ή εισηγητική ομάδα δέχεται ότι η ένταξη στην ΕΟΚ αποτελεί επιτυχία της Δεξιάς που όμως σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στις αδυναμίες του άριστερου κινήματος στη χώρα μας.

Γι' αυτό, γιά τή Σοσιαλιστική Πορεία, ή ένότητα και ή ανανέωση της Αριστεράς παραμένει ο βασικός της στόχος. Γιατί μόνο με την ένότητα και την ανανέωση θά γίνει δυνατό όχι μόνο νά μή χαρίζονται επιτυχίες στη Δεξιά αλλά νά κερδίζονται νίκες γιά τό λαϊκό κίνημα.

Μέ βάση την όλη συλλογιστική της εισήγησης γίνεται φανερό πως ή θέση της Σ.Π. είναι «όχι στην ένταξη στην ΕΟΚ».

Γι' αυτό η Σ.Π. θα προσπαθήσει με όλες τις τις δυνάμεις να ενημερώσει και κινητοποιήσει τόν ελληνικό λαό για να αποτρέψει τήν ένταξη.

III. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ

Ἡ ἐκτίμηση πὼς ἡ ἐνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν Κοινή Ἀγορά εἶναι ἀσύμφωρη οἰκονομικά καί πολιτικά καί ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ ἐνταξη μας εἶναι μιὰ ἐπιτυχία τῆς ἀρχουσας τάξης γιά μιὰ ὀργανική σύνδεση μέ τὰ μητροπολιτικά κέντρα τοῦ καπιταλισμοῦ – ἐπιτυχία πού ὀφείλεται κατά ἕνα μέρος στίς ἀδυναμίες τοῦ ἴδιου τοῦ λαϊκοῦ κινήματος – μας ὑποχρεώνει νά ἀσχοληθοῦμε μέ ἕνα ἄλλο ἐρώτημα: Τί πρέπει νά κάνουμε μετά τήν ἐνταξη;

Πρέπει νά παραμείνουμε παθητικοί ἀπέναντι στήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ πού ὀργανώνεται πάνω σέ νέες βάσεις γιά μακροχρόνια ἐπιβίωση καί στόν ὅποιο ὄλο καί περισσότερο θά εἶναι δύσκολο νά ἀντισταθοῦμε; Ἡ ἀντίθετα, πρέπει νά κινηθοῦμε ὅσο τό δυνατό γρηγορότερα καί νά συντονίσουμε τόν ἀγώνα μας μέ τίς σοσιαλιστικές δυνάμεις τῆς Εὐρώπης;

Ἡ Σ.Π. πιστεύει πὼς πρέπει νά ξεκινήσουμε τόν ἀγώνα ἀμέσως μέ πρῶτο βῆμα τή διατύπωση τῶν γενικῶν κατευθύνσεων πού πρέπει νά ἀκολουθησε τό λαϊκό κίνημα μέσα στίς καινούριες συνθήκες πού δημιουργοῦνται καί μέ ἀντικειμενικό στόχο τή θεμελίωση μιᾶς σοσιαλιστικῆς Εὐρώπης. Μιλοῦμε γιά γενικές κατευθύνσεις μόνο γιατί εἶναι νωρίς ἀκόμη γιά χάραξη στρατηγικῆς καί τακτικῆς τοῦ λαϊκοῦ κινήματος.

Ὁ ἀγώνας πρέπει βασικά νά ἀποσκοπεῖ στή δημιουργία τῶν συνθηκῶν ἐκείνων πού θά ἐπιτρέψουν τή ρῆξη μέ τόν καπιταλισμό τόσο σέ ἐπίπεδο μιᾶς χώρας ὅσο καί ὅλης τῆς Εὐρώπης. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει συντονισμό γιά κοινή δράση τῶν πολιτικῶν κινήματων καί τῶν ἐργαζομένων σέ εὐρωπαϊκή κλίμακα. Δέν πρέπει νά βασιστοῦμε στήν ἀσύμφωρη σύμπτωση ὄλων τῶν κινήματων πού σήμερα ὀρίζονται σέ ἀντίθεση μέ τίς ἐπιπτώσεις τῆς Ε.ΟΚ τῶν ἱμπεριαλιστικῶν δυνά-

μεων. Ὁ συντονισμός αὐτός πρέπει νά γίνει τόσο στό πολιτικό ὅσο καί στό συνδικαλιστικό ἐπίπεδο.

Στό πολιτικό ἐπίπεδο εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συμφωνία μεταξύ τῶν ἀριστερῶν σοσιαλιστικῶν δυνάμεων γιά κοινή δράση. Πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα νά γίνει πλήρης ἐνημέρωση γιά τή δομή ἐξουσίας σέ κάθε χώρα. Στή συνέχεια πρέπει νά ὑπάρχει συνεχῆς πληροφόρηση καί ἀνταλλαγή ἀπόψεων γιά τίς συνέπειες κάθε ἀπόφασης πού παίρνεται στό πλαίσιο τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς γιά νά εἶναι δυνατή ἡ ἀντιμετώπισή της ἀπό τίς λαϊκές δυνάμεις.

Πρέπει, μέ λίγα λόγια, οἱ πολιτικές ὁργανώσεις νά δώσουν στόν πόθο γιά σοσιαλιστική Εὐρώπη περιεχόμενο καί νά τόν μετατρέψουν σ' ἕνα συγκεκριμένο πολιτικό σχέδιο γιά ἕνα ριζικό μετασχηματισμό τῶν πολιτικῶν, οἰκονομικῶν καί πολιτιστικῶν δομῶν.

Στό συνδικαλιστικό ἐπίπεδο πρέπει οἱ διεκδικητικοί ἀγῶνες νά προσαρμοστοῦν μέ τή δεδομένη λειτουργία τῶν πολυεθνικῶν ἐπιχειρήσεων πράγμα πού σημαίνει συντονισμό τοῦ ἀγῶνα σέ εὐρύτερη κλίμακα. Καί τοῦτο γιατί ὅταν μιά ἐπιχείρηση εἶναι ἕνα τμήμα μιᾶς πολυεθνικῆς, μιά ἀπεργία π.χ. σέ μιά χώρα δέν εἶναι ἀποτελεσματική. Πρέπει νά γίνει προσπάθεια γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν δεσμῶν μεταξύ τῶν ὁργανώσεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος γιά νά ξεμπλοκαριστοῦν ἀπό τὰ ἔθνικά πλαίσια πού λειτουργοῦν σήμερα καί νά μπορέσουν νά ἐφαρμόσουν μιά στρατηγική σέ εὐρωπαϊκή κλίμακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Άπασχολούμενος πληθυσμός στον αγροτικό τομέα και συμμετοχή στο ΑΕΠ κατά τό 1964

α/α Χώρες ΕΟΚ 9	Άπασχολούμενος Πληθυσμός %	Συμμετοχή Στο ΑΕΠ
1. Δυτ. Γερμανία	7,8	3,5
2. Γαλλία	11,9	6,5
3. Ίταλία	16,3	9,9
4. Όλλανδία	6,6	5,8
5. Βέλγιο	3,9	4,2
6. Λουξεμβούργο	9,5	4,2
7. Αγγλία	2,9	3,0
8. Δανία	9,4	9,0
9. Ίρλανδία	25,1	19,0
10. Ελλάδα	34,2	16,9
11. Τουρκία	63,4	27,0
12. Ίσπανία	26,5	11,9
13. Πορτογαλία	28,8	14,6

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Σχετική κατανομή τής γεωργικής παραγωγής ανάμεσα στην κτηνοτροφική και τή φυτική

α/α Χώρες ΕΟΚ 9	Κτηνοτροφική Παραγωγή %	Φυτική Παραγωγή %	Σύνολο Γεωργικής Παραγωγής
1. Δυτ. Γερμανία	68,9	31,1	100
2. Γαλλία	55,1	44,9	100
3. Ίταλία	37,7	62,3	100
4. Όλλανδία	67,2	32,8	100
5. Βέλγιο	64,5	36,5	100
6. Λουξεμβούργο	78,1	21,9	100
7. Αγγλία	63,9	36,1	100
8. Δανία	72,3	27,7	100
9. Ίρλανδία	-	-	-
10. Ελλάδα*	29,0	66,7	95,7

* Δέν περιλαμβάνει τή δασική και άλιευτική παραγωγή.

«Βήμα» 25.2.77

Σε ύψος ορειό ή ανεργία στις χώρες της κοινής αγοράς

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ (24.2. ΑΘΗΝ. ΠΡΑΚΤ.) Η Εύρώπη τόν 9 έχει σήμερα περίπου 5,9 εκατομύρια άνεργους, ποσοστό που αναλογεί στο 5,6% του εργατικού της δυναμικού. Ανακοίνωσε τό Εύρωπαϊκό Γραφείο Στατιστικής. Πρόκειται για τό μεγαλύτερο ποσοστό άνεργίας που σημειώθηκε κατά τήν τελευταία είκοσαετία.

Σύμφωνα με τίς τελευταίες στατιστικές ο αριθμός τών άνεργών στις χώρες-μέλη τής ΕΟΚ αυξήθηκε από 5,5 εκατ. στο τέλος Δεκ. '76 σε 5,9 εκατ. μέχρι τέλους Ιαν. '77. Σε σχέση με τόν Δεκ. '76 ο αριθμός τών άνεργών αυξήθηκε τόν Ιαν. κατά 17% στη Δανία, 15% στη Δ. Γερμανία, 9% στην Ιταλία, 6% στη Βρετανία, 4% στην Ολλανδία, 3% στη Γαλλία, 2% στην Ιρλανδία και 1% στο Βέλγιο.

Σέ 4 εύρωπαϊκές χώρες ο αριθμός τών άνεργών ξεπερνά τό 1 εκατ. (1.068 στη Γαλλία, 1.240 στη Δ. Γερμανία, 1.326 στην Ιταλία και 1.448 στη Βρετανία).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Αριθμός τρακτέρ και αριθμός στρεμμάτων που αναλογούν σε ένα τρακτέρ στις χώρες τής ΕΟΚ και στην Ελλάδα κατά τό 1968-1972 (1)

α/α Χώρες ΕΟΚ 9	Σέ χιλιάδες		Στρέμματα		Λίπασμα	
	Αριθμός	τρακτέρ	ανά	τρακτέρ	1968/69	1972/73
1. Δυτ. Γερμανία	1293,0	1394	0	54	33,7	43,7
2. Γαλλία	1110,0	1280	190	157	20,4	28,6
3. Ιταλία	542,8	657,3	280	231	7,6	15,2
4. Ολλανδία	134,6	160,0	68	54	62,2	74,4
5. Βέλγιο	81,0	85,4	109	95	53,6	60,0
6. Λουξεμβούργο	7,9	8,2	86	79	-	20,4(*)
7. Αγγλία	353,7	450,0	204	157	-	10,2(*)
8. Δανία	175,9	170,5	154	151	16,8	23,8
9. Ιρλανδία(*)	-	-	476	500	-	10,4(*)
10. Ελλάδα	59,7	70,5	650	561	7,8	8,8
11. Ισπανία	204,4	282,4	1002	725	5,2	5,6
12. Πορτογαλία	18,3	32,1	2388	1791	4,2	4,0
13. Τουρκία	84,3	115,4	3155	2164	1,4	2,6

1. Π. Αβδελίδης. Η αγροτική οικονομία και ή προοπτική ανάπτυξής της
(*) Στοιχεία από τό Eurostat 1974.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Συγκριτική πίνακας σπερμαίων αποδόσεων στις χώρες της ΕΟΚ 9 και στην Ελλάδα Έτος 1974 kg στρέμμα

α/α Χώρα	Σταρι	Κριθάρι	Σιτάρι	Καλαμάρι	Καλαμάρι τετρα	Πατάτες	kg Γάλα ανά αγελάδα	Άρακος Ξερά	Φασόλια Χλωρά	Φασόλια Χλωρά	Άρακο- σίτι
1. Δ. Γερμανία	476	423	402	-	5890	3110	3906	270	212	961	-
2. Γαλλία	468	368	310	327	5320	2370	3445	360	148	743	458(*)
3. Ιταλία	317	250	196	425	4760	1600	2900	107	140	697	538(*)
4. Ολλανδία	573	430	500	-	6220	3940	4520	364	262	1040	-
5. Βέλγιο	521	468	377	-	5300	3630	-	357	-	-	-
Λουξεμβούργο	320	312	300	-	-	3250	-	-	-	-	-
7. Αγγλία	496	412	376	-	3110	3160	4057	356	-	-	-
8. Δανία	533	415	385	-	5700	2710	4018	402	-	-	-
9. Ιρλανδία	423	398	260	-	5190	2760	-	-	-	-	-
10. Ελλάδα	228	278	225	500	5660	1343	1200	230	113	656	582(*)

(*) Τα στοιχεία στις στήλες 1,2,3,4,5, και 6 είναι από το Eurostat και για την Ελλάδα από τον Π. Αδελείδη

(**) Τα στοιχεία στις στήλες 7,8,9,10 και 11 είναι για το έτος 1972. «Η Αγροτική Οικονομία» Π. Αδελείδης

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Κατανομή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά τάξη μεγέθους % των χωρών μελών της ΕΟΚ τό 1970

Χώρες	Τάξη μεγέθους εκμεταλλείσεων σε στρ.					σύνολο καί πάνω
	1-49	50-99	100-199	200-499	500	
Δυτ. Γερμανία	37,5	22,5	24,7	14,5	1,8	100,0
Γαλλία	22,9	17,6	25,0	26,0	8,5	100,0
Ίταλία	68,4	17,8	8,4	3,7	1,7	100,0
Όλλανδία	25,9	23,9	31,7	17,0	1,5	100,0
Βέλγιο	33,9	25,3	25,7	13,1	2,0	100,0
Λουξεμβούργο	21,3	14,3	22,3	37,8	4,3	100,0
ΕΟΚ τών 6	46,4	18,9	17,9	13,1	3,7	100,0
Άγγλία	18,9	14,6	18,9	24,3	23,3	100,0
Ίρλανδία	17,9	20,1	30,2	23,3	7,5	100,0
Δανία	9,4	21,4	31,4	31,7	6,2	100,0
ΕΟΚ τών 9	42,6	28,8	18,9	14,7	5,0	100,0
Ελλάδα Απογραφή '71	79,1	15,8	4,1	0,9	0,1	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Ποσοστό βασικών γεωργικών προϊόντων που ποιλήθηκαν μέσω συν'μών τό 1974 στις χώρες της Κοινότητας των 9 και στην Ελλάδα

Προϊόντα	Γερμαν.	Γαλλία	Ίταλία	Όλλανδ.	Βέλγιο	Λουξεμ.	Άγγλία	Ίρλαν.	Δανία	Έλλάδα
Δημητριακά	50	70	15	70	14-20	70-75	12	22	40	
Κρέας χοιρινό	24	25-35	3	27	13		5	35	91	
Βοδιν.-μοσχάρ.	21	15	5	26	-		9	36	58	
Ζαχαρότευτλα	0	13	10	63	0		0	0	87	
Γάλα	73	42	35	90	65	90	0	83		
Σύν. φρούτων	70-75	40	46	95	35	30-35	16	16	55-60	7,9
Λαχανικ.	44-50	30	5	100	50		10	18	50	9,6
	20	25	5	25	0	20	17	3	58	3,8
Πουλερικά	25	43	10	10	-		2	30	32	

Πηγή: Έκτιμήσεις της επιτροπής με βάση τα στοιχεία που παρέχονται από τα κράτη-μέλη.

Παρατηρήσεις: Οί αριθμοί είναι έκτιμήσεις και έχουν στρογγυλοποιηθεί.

Δέν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

Πηγή: The Agricultural Situation in the Community - 1975 Report, part III-ANEX P 342